

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 28

Fylke:

Vest-Agder

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Spangereid

Emne: Drikk til matentil kvindags

Bygdelag:

Oppskr. av:

Olav Jørgen Gahre

Gard:

Gahre

(adresse):

Spangereid

G.nr.

155

Br.nr.

16

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

delvis

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

og med samtaler med eldre folk her på gården
juli 1875.

SVAR

1. Røysilt melk blei brukt til drikk til kveldsmaten, enkeltle brukte også håndskummet melk. I enkeltle hus haldninger har nok bruk av melk til drikk øket
2. Ja, særlig om sommeren når det var varmt, og da særlig i høyonna. Sur melk blei da også mye brukt som senstags drikk.
3. Har ikke hørt at de lagde noe særskilt drikk av melk.
4. Det er ikke godt å si, det er nokk lenge siden. Eldre folk har fortalt at det fir i tida omkring 1880-90. var mer vanlig at de brygget öl til jul og onnetidene. Der var enkeltle som var flinke til å brygge, og de gikk rundt og brygde for folk.

5. Det er ikke godt å gi noe helt pålidelig og sikkert svar. Beskriver her iallfall forholdet at hun tokle kaffi. (Født 1838 d. 1926.) Hun kom hitil gården i 1867.

6 Kan ikke si noe beskrevet om dette.

7. Vanligvis 2 ganger. Om morgenen og ettermiddagen (kl. 15-16). Om sommeren, når det er lange dager og enkelte er opp tidlig blir det ofte 3 kaffimåltider. ca. kl. 6-7. om morgenen. Dermed litt ut på formiddagen kl. 9-9³⁰. og så vanlig ettermiddags kaffi kl. 15/16.

8. Det blir fylt vann på kjelen og den malte kaffi blir sluppet opp. i. Enkelte pleide også la vannet koke opp før de hadde kaffien på. Det var vanlig å ha klauvskinn i kaffien. De pleide ta summaner av borsken og tørke den og så skjære et lite stykke av og ha på kaffikjelen. Enkelte spår i grut. Særlig ved festlige anledninger selskap. o. l.

9. Ja. delvis. For i tida var det någe brukt at eldre folk tok skjeen i sukkerkoppen og hadde noe sukker i kaffekoppen og rørte rundt sukkeret med skjeen. Raffinerte brukes og brukes også til kaffien.

9. Entilke eldre folk kalle raffi.
 nåde for; "brukt sukker" - "hardt sukker".
 - "stykkisukker" - farin kalles for
 puddersukker.

Raffinade til kaffien brukes enda.
 I mange tilfeller ikke så mye til
 hverdags, derimot til høytid, selskap,
 og når en har folk i arbeid og de
 skal ha mat og kaffi.

10. Både fløte og melk brukes å
 ha i kaffikoppen. Om sommeren
 hente (hende) ofte at fløten blir
 sur. I slike tilfeller pleide de å
 ha fløten i koppen først og så skjenke
 kaffien i koppen. Fløten blei da bedre
 enn om den blei skjenket i koppen etter
 at kaffien var tatt i først.

Kaffien blei gjerne skjenket direkte
 fra kjelen og opp i koppen til daglig
 bruk. Det gikk for seg på den
 måten at enten tok de koppene og
 gikk bort til ovnen eller komfyren
 eller storsteinen der kjelen sto og
 skjenkte i. Eller de løftet kjelen
 bort til spisebordet og skjenkte
 i koppene. Dersom en hadde folk
 i arbeid eller selskap blei det brukt
 å skjenke kaffi fra kjelen opp i ei
 kanne. Denne blei så satt på bordet
 og gjestene kunne da ta til seg.

Har ikke hørt at de her på
 gården har brukt ost eller egg i
 kaffien.

11. Ja, men de er en langt mer
sjeldnere drikk enn kaffi.

Kan ikke si når bestemt når
de begynte å drikke de.

Men får i tida for omlag - 30-50 år
siden pleide de drikke karnete.
Karnen grodde rilt i høyenga og
blei sanket inn i slåta, juli måned.
Stilkene blei bunket sammen i små
bunter og hengt til tork. Når de
var passende fæire, kunne en mellom
hendene drysse av karnen.

Personlig har jeg bare drukket karn
de et par ganger for ca 25 år siden.

— Salvie blei også syrtet
og brukt til de, særlig i krigsåra.

Salvie ti fortregle til en
riss grad karneteen.

Talt det slik til kyrne sto på
kalvinga og blei sluttet av melke,
blei det brukt mer de til drikk
til kveldsmaten. De pleide å ha
melk og sukker i teen.

Nå er det (vesentlig) kargole' som
blei brukt.

12. I gamle dager pleide de ha en
drøm når de slaktet griser og
også en skjenk til julenid tiden.

Ullers kjøpte de en flasker eller to
med seg hjem når de hadde hatt
en bytur.

3.

13. Enkelte kjøper hjem öl i kasser
til høytider, jul og påske.

Vaterväl og brus blir også mye
brukt, særlig i sommermånedene.